

Gujarat : Port (ગુજરાતના બંદરો)

ગુજરાતમાં એક મોટું અને 41 નાના બંદરો આવેલા છે. આમ, ગુજરાતમાં કુલ 42 બંદરો આવેલા છે. તે પૈકી કંડલાનો વહીવટ ' કંડલા પોર્ટ ટ્રસ્ટ' થાકી કેન્દ્ર સરકાર કરે છે. જ્યારે બાકીના 41 બંદરોનો વહીવટ ગુજરાત સરકારનું મેરીટાઈમ બોર્ડ' દ્વારા કરવામાં આવે છે. બંદરોના વિકાસ માટે રાજ્ય સરકારે ઈ.સ. 1995માં ગુજરાત મેરીટાઈમ બોર્ડની રચના કરી હતી. જેમાં 12 મધ્યમકક્ષાના બંદરો અને 29 નાના બંદરોનો સમાવેશ થાય છે.

ગુજરાતમાં ' પીપાવાવ' બંદર ઈ.સ. 1998માં દેશનું સૌપ્રથમ ખાનગી બંદર તરીકે કાર્યરત થયું હતું.

ક્રમ	જીલ્લાનું નામ	બંદરનું નામ	વિશેષ નોંધ
૧	કચ્છ	કોટેશ્વર, જામૌ, મુન્દ્રા, કંડલા, માંડવી (સૌથી વધુ પાંચ બંદરો)	<ul style="list-style-type: none"> ➤ કંડલા ભારતનું એકમાત્ર મુક્ત વ્યાપાર ક્ષેત્ર ધરાવતું બંદર છે. ➤ ઈ.સ. ૧૯૬૫માં કંડલાને ભારતનું સૌપ્રથમ સેઝ જાહેર કરવામાં આવ્યું હતું. ત્યારપછી ૧૯૬૭માં EPZ- Ex-port Processing Zone જાહેર કર્યું હતું. ➤ માંડવી લાઈટ ગેજ પ્રકારનું બંદર છે. રૂકમાવતી નદીને કિનારે આવેલું દરિયાઈ જકાતનું થાણું છે. ➤ મુન્દ્રા કચ્છના અખાતના ઉત્તર કિનારે ભૂખી અને કેવડી નદીના સંગમ પર આવેલું સૌથી જૂનું બંદર છે.
૨	મોરબી	નવલખી (સૌથી ઓછા બંદરો ધરાવે છે)	<ul style="list-style-type: none"> ➤ નવલખીએ બારમાસી બંદર છે. આ બંદર પર જંગી ગોદામો અને માલ ચડાવવા માટે આધુનિક સગવડો ઉપલબ્ધ છે. નવલખી અને કંડલા વચ્ચે ફેરી સર્વિસ ચાલે છે.
૩	જામનગર	જોડિયા , બેડી અને સિક્કા	<ul style="list-style-type: none"> ➤ સિક્કા એ બારમાસી બંદર છે. રિલાયન્સ ઇન્ડસ્ટ્રીઝ દ્વારા સિક્કા નજીક ખનીજતેલણી રીફાઈનરી આવેલી છે. ➤ બેડી એ લાઈટેજ બારમાસી બંદર છે. બેડી બંદર નજીક નવું બેડી બંદર અને રોઝ બંદર વિકસાવવામાં આવ્યા છે.

૪	દેવભૂમિ દ્વારકા	સલાયા, પીઠાર, રૂપેણ અને ઓખા	<ul style="list-style-type: none"> વડોદરાના રાજવી મહારાજા સયાજીરાવ ગાયકવાડ દ્વારા ઓખા બંદરને વિકસાવવામાં આવ્યું છે. ઈ.સ. ૧૯૨૬માં તેમના હસ્તે ઉદ્ઘાટન કરવામાં આવ્યું હતું.
૫	પોરબંદર	પોરબંદર અને નવી બંદર	<ul style="list-style-type: none"> પોરબંદર દરિયાઈ માર્ગે વિશ્વમાં એલ.પી.જી. આયાત કરનાર સૌપ્રથમ બંદર છે. દરિયાઈ મોજા સામે રક્ષણ મળે તે માટે દરિયામાં 'બ્રેકવોટર' બાંધવામાં આવ્યું છે.
૬	જૂનાગઢ	માંગરોળ અને માઢવડ	<ul style="list-style-type: none">
૭	ગીર સોમનાથ	વેરાવળ, રાજપરા, નવા બંદર	<ul style="list-style-type: none"> વેરાવળ અતિપ્રાચીન બંદર છે. આ બંદર લાઈટરેજ મોસમી બંદર છે. વેરાવળ બંદરનો વિકાસ 'મત્સ્ય બંદર' તરીકે વધુ પ્રમાણમાં થાય છે. વેરાવળ બંદરથી કેનેડાથી અનાજની અને જાપાનથી ખાતરની આયાત થાય છે.
૮	અમરેલી	જાફરાબાદ, પીપાવાવ કોટડા	<ul style="list-style-type: none"> પીપાવાવ બંદર પહેલા 'પોર્ટ વિક્ટર' નામે જાણીતું હતું. પીપાવાવ શિયાળ બેટ, સવાઈ બેટ અને ચાંચ બેટથી ઘેરાયેલું છે. જે બંદરને ચોમાસાના તોફાની પવનોથી રક્ષણ આપે છે. ઈ.સ. ૧૯૯૨માં 'ગુજરાત પીપાવાવ પોર્ટ લિ.ણી રચના કરવામાં આવી હતી. ઈ.સ. ૧૯૯૮માં પીપાવાવ એ સમગ્ર ભારતનું સૌપ્રથમ 'ખાનગી બંદર' તરીકે કાર્યરત થયેલું બંદર છે.
૯	ભાવનગર	મહુવા, ભાવનગર , ઘોઘા અને તળાજા	<ul style="list-style-type: none"> વિશ્વમાં જહાજ ભાંગવાના ઉદ્યોગમાં અલંગ ભારત અને ગુજરાતમાં પ્રથમ સ્થાન ધરાવે છે. અલંગનું શિપ બ્રકિંગ યાર્ડ વિશ્વમાં સૌથી મોટું છે. ઈ.સ. ૧૯૮૨માં શરૂ થયેલ ૧૯૮૩માં M.V. Kota Te Jong જહાજને ભાંગવા સાથે શરૂઆત થઈ હતી. ભાવનગર બંદર ગુજરાતનું માધ્યમ કક્ષાનું બારમાસી પ્રકારનું 'લોક-ગેટ'ની સગવડ ધરાવતું બંદર છે. આ બંદરે જહાજોના રીપેરીંગ માટેની સગવડ છે.
૧૦	અમદાવાદ	ઘોલેરા	<ul style="list-style-type: none">
૧૧	આણંદ	ખંભાત	<ul style="list-style-type: none">
૧૨	ભરૂચ	દહેજ અને ભરૂચ	<ul style="list-style-type: none"> સમગ્ર એશિયાનું સૌપ્રથમ 'કેમિકલ પોર્ટ' Gujarat canudle port Tarminal co- GCPTCL તરીકે

			<p>ઓળખાય છે.</p> <p>➤ એશિયાનું સૌપ્રથમ કેમિકલ પોર્ટ 25 જાન્યુઆરી 2001માં તત્કાલીન મુખ્યમંત્રી શ્રી કેશુભાઈ પટેલના હસ્તે ખૂલ્લું મુકવામાં આવ્યું હતું.</p>
૧૩	સુરત	ભગવા, મગદલ્લા અને હજીરા	<p>➤ મગદલ્લા તાપી નદીના મુખ પર આવેલું મોસમી બંદર છે.</p> <p>➤ હજીરાને ગુજરાતનું પેટ્રોરસાયણ બંદર તરીકે ઓળખવામાં આવે છે.</p>
૧૪	નવસારી	ઓજલ, વાંસી, બોરસી અને બીલીમોરા	➤
૧૫	વલસાડ	કોલક, મરોલી, ઉમરસાડી, વલસાડ અને ઉમરગામ	➤